

катастрофи. Кошти, які б надходили від цих візитів, можна було б спрямувати на вдосконалення та підвищення ефективності забрудненої території. Але ці тури можливі будуть десь тільки через 10 років. Чорнобильська територія є унікальною у своєму роді, і у той же час лякаючою з погляду на те, що там відбулося.

Література

1. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.91, № 791а-ХІІ. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=791%E0-12>

2. Матеріали парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» 8 квітня 2009 року. Стенограма та доповіді. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl0804109.htm

3. «З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ» №1(16) 2001 Чорнобильська трагедія в документах та матеріалах. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=39296&cat_id=53043&mustWords=%D0%A7%D0%90%D0%95%D0%A1&searchPublishing=1

4. *Балюк Г.І.* Чорнобильська катастрофа // Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. — К.: Видавництво «Юридична думка», 2007. — 992 с.

5. *Опришко В.Ф.* Правові Чорнобильські проблеми / В.Ф. Опришко // Правове регулювання економіки: Зб. наук. праць. — 2009. — №9. — С. 5—27.

Рахліна В. В.,
студентка Національного авіаційного університету

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЯКИХ ПИТАНЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ УНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

У ст. 16 Конституції України Чорнобильську катастрофу визначено як катастрофу планетарного масштабу, а збереження генфонду українського народу — як обов'язок держави [1]. У результаті вибуху та руйнації реактора на Чорнобильській атомній електростанції в навколишнє середовище було викинуто величезну кількість радіонуклідів, що призвело до забруднення 53,4 тис.

кв. км території України. У 2293 населених пунктах цієї зони мешкало понад 2,3 млн осіб. Усього ж від наслідків катастрофи постраждало понад 3 млн громадян України.

Підвищений радіаційний фон спостерігається на третині території України. Забруднення цезієм охоплює 7 % території, у тому числі 15 % лісів, 5 % сільгоспугідь. У зв'язку з високим рівнем забруднення понад 15 Кі/кв. км з обігу вилучено 180 тис. гектарів орних земель і 157 тис. гектарів лісів. Забруднення територій і пов'язане з ним виведення із використання природних ресурсів, виробничих потужностей, об'єктів інфраструктури значною мірою вплинуло й на соціально-економічний розвиток Київської, Чернігівської, Житомирської, Рівненської, Волинської та деяких інших областей.

Політика держави в галузі соціального захисту постраждалих від Чорнобильської катастрофи та створення умов проживання і праці на забруднених територіях на законодавчому рівні базується на принципах пріоритету прав цих осіб і насамперед збереження життя та здоров'я людей, потерпілих від Чорнобильської аварії, повної відповідальності держави за створення безпечних і нешкідливих умов праці, комплексного розв'язання завдань охорони здоров'я, соціальної політики і використання забруднених територій на основі національних програм із цих питань, з урахуванням інших напрямів економічної та соціальної політики, досягнень у галузі науки та охорони навколишнього середовища.

Для вирішення проголошених завдань передбачається використання економічних методів поліпшення життя шляхом проведення політики пільгового оподаткування громадян, які постраждали від Чорнобильської катастрофи, та їх об'єднань, здійснення заходів щодо професійної переорієнтації та підвищення кваліфікації постраждалого населення. Велика увага при цьому приділяється забезпеченню координації діяльності державних органів, установ, організацій та об'єднань громадян, що вирішують різні проблеми соціального захисту постраждалого населення, а також співробітництва і проведення консультацій між державними органами і постраждалими, між усіма соціальними групами під час прийняття рішень із соціального захисту на місцевому та державному рівнях, а також міжнародного співробітництва в галузях охорони здоров'я, соціального захисту, охорони праці, використання світового досвіду організації роботи з цих питань.

В Україні прийнято ряд нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини, що склались у даній сфері, а саме: Закон

України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року; Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року; Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 1998 р. «Про доплати і компенсації особам, які працюють в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення після повного відселення жителів»; Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1997 р. № 51 «Про затвердження Порядку видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»; Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.03.2000 р. № 45 «Про забезпечення планомірного функціонування Державного реєстру осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Чорнобильська катастрофа торкнулася долі мільйонів людей. У багатьох регіонах, на величезних територіях виникли нові соціальні та економічні умови. Україну оголошено зоною екологічного лиха. Створення системи надійного захисту людей від наслідків Чорнобильської катастрофи потребує залучення значних фінансових, матеріальних та наукових ресурсів.

Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їх життя і здоров'я та створює єдиний порядок визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій, умов проживання і трудової діяльності на них, соціального захисту потерпілого населення.

Державна політика в галузі соціального захисту потерпілих від Чорнобильської катастрофи та створення умов проживання і праці на забруднених територіях базується на принципах, визначених у ст. 1 цього Закону [2].

Цей Закон передбачає близько 90 видів пільг, компенсаційних виплат, доплат і допомог постраждалим. Так, статті 20, 21, 22, 23 та 24 названого Закону постраждалим громадянам відповідно до категорії посвідчення гарантують позачергове (першочергове) щорічне безплатне (пільгове) забезпечення санаторно-курортною путівкою або путівкою на відпочинок чи виплату за їхнім бажанням компенсації середньої вартості путівки в Україні.

Закон також встановлює доплати громадянам, які працюють на територіях радіоактивного забруднення (ст. 39), компенсації за шкоду, заподіяну здоров'ю особам, які стали інвалідами внаслі-

док Чорнобильської катастрофи, учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та сім'ям за втрату годувальника (ст. 48).

Дітям, які мають статус потерпілих унаслідок Чорнобильської катастрофи, згідно з п. 5 ч. 1 ст. 30 передбачено щорічне безплатне забезпечення путівками на оздоровлення строком до двох місяців. Потерпілих дітей віком до 10 років забезпечують путівками разом з одним із батьків або особою, яка їх замінює, за умови, що останні належать до постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи.

Що ж до ситуації в цілому по Україні, то статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи нині мають 2 млн 254 тис. осіб. При цьому спостерігається тенденція до стрімкого зростання чисельності осіб, віднесених до категорії 1, тобто інвалідів, як за рахунок учасників ліквідації наслідків аварії, так і за рахунок потерпілих. Якщо в 1991 році інвалідів «унаслідок Чорнобиля» налічувалося близько 2 тисяч, то на сьогодні — вже майже 111 тисяч дорослих та майже 3 тисячі потерпілих дітей-інвалідів. Тому, звичайно, з часом державний соціальний захист цієї категорії інвалідів не втратить своєї актуальності.

Система реалізації соціального захисту постраждалого населення в Україні наразі потребує ґрунтовного удосконалення, саме з урахуванням досвіду міжнародної спільноти. На мою думку, повинна бути сформована нова, більш ефективна політика подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, яка б поряд із традиційними заходами соціального захисту включала активні заходи щодо розв'язання проблем охорони здоров'я, навколишнього середовища, зайнятості, формування економічної активності населення, створення нових економічних можливостей та сприятливих умов для впровадження інноваційних проектів розвитку та рекультиватії постраждалих територій.

В умовах обмежених ресурсів державного бюджету нагальним завданням соціальної політики держави має стати пріоритетність надання пільг та компенсацій найбільш незахищеним верствам постраждалого населення — у першу чергу ліквідаторам, інвалідам та дітям.

Необхідно зробити перегляд існуючої системи пільг та підстав на їх одержання. А без змін концептуальних засад чинної законодавчої бази, внесення докорінних змін до «чорнобильського» закону, це неможливо. На часі внесення кардинальних змін до законодавчої бази, серед яких передусім — розробка Концепції нової редакції «чорнобильського» закону, чим наразі

і займається департамент соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, спільно з Луганським науково-дослідним інститутом соціально-трудових відносин Мінпраці.

У Міністерстві праці переконані: соціальний ефект у разі прийняття Концепції дозволить пом'якшити існуючий дисбаланс між фінансовими витратами, необхідними на реалізацію «чорнобильського» закону, та реальними фінансовими можливостями держбюджету, сприятиме ефективному використанню бюджетних коштів та посиленню рівня соціального захисту саме найбільш незахищених верств постраждалого внаслідок Чорнобильської аварії населення.

Забезпечення прав населення, постраждалого від Чорнобильської катастрофи, залишається одним із найважливіших завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення соціально-економічних прав населення, яке постраждало, а саме: відновлення виробничих зв'язків та соціальної інфраструктури, реабілітація сільськогосподарських та лісових угідь, перепрофілювання виробництв, заохочення виробничої діяльності, відшкодування збитків, завданих Чорнобильською катастрофою.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 16.

2. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року [Електронний ресурс]: — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=796-12.

Сергієнко Н.А.,

студентка 4 курсу юридичного факультету
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗЕБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ УНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Чорнобильська катастрофа торкнулася долі мільйонів людей, страшна за силою та наслідками техногенна катастрофа зруйнувала не тільки домівки, а й життя мільйонів українців, сотні тисяч